

**RAHİM TAHLİYESİ VE STERİLİZASYON
HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ VE
DENETLENMESİNE İLİŞKİN
TÜZÜK**

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 14/11/1983, No: 83/7395
Dayandığı Kanunun Tarihi : 24/5/1983, No: 2827
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 18/12/1983, No: 18255
Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 5, Cildi: 23, S.1636

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Deyimler

Amaç:

Madde 1 – Bu Tüzüğün amacı, rahim tahliyesinde acil müdahale hallerinin nelerden ibaret olduğunu ve yapılacak ihbarların şekil ve mahiyetini, rahim tahliyesini ve sterilizasyonu kabul edenlerden istenecek izin belgesinin şeklini ve doldurulma esaslarını, rahim tahliyesi ve sterilizasyonun yapılacağı yerleri, bu yerlerde bulunması gereken sağlık koşulları ve diğer koşullarla buraların denetim ve gözetim esaslarını belirlemektir.

Deyimler:

Madde 2 – Bu Tüzükte geçen;

- a) Bakanlık deyimini, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığını,
- b) Rahim tahliyesi deyimini, gebeliğin sonlandırılmasını,
- c) Sterilizasyon deyimini, kadınlarda tüp ligasyonu, erkeklerde vazektomiye,
- d) Menstrüel regülasyon (MR) deyimini, vakum aspirasyon yönteminin kullanıldığı küçük cerrahi müdahaleyi ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Rahim Tahliyesi

On haftayı geçmeyen gebeliklerde rahim tahliyesi:

Madde 3 – Gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar kadının sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde, istek üzerine rahim tahliye edilir.

Rahim tahliyesi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarınca yapılır.

Ancak, Bakanlıkça açılan eğitim merkezlerinde kurs görerek yeterlik, belgesi almış pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanının denetim ve gözetiminde menstrüel regülasyon yöntemiyle rahim tahliyesi yapabilirler.

On haftayı geçmeyen gebelikte rahim tahliyesinin yapılacağı yerler ve buralarda bulunması gereken koşullar:

Madde 4 – On haftayı geçmeyen gebelikte, rahim tahliyesini,

- a) Kadın hastalıkları ve doğum uzmanları mesleklerini uyguladıkları yerlerde,
- b) Pratisyen hekimler menstrüel regülasyon yöntemiyle resmi tedavi kurumlarında yaparlar.

Anestezi gerektiren tahliyeler ise, anestezi uygulanabilen resmi tedavi kurumlarıyla özel hastanelerde yapılır.

On haftayı geçmeyen gebelikte rahim tahliyesinin yapılacağı resmi tedavi kurumlarıyla özel hastanelerde ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının muayenehanelerinde, Tüzük'e ekli (1) sayılı listede yer alan araç ve gerecin bulunması zorunludur.

On haftayı geçen gebelikte rahim tahliyesi:

Madde 5 – Gebelik süresi on haftayı geçen kadınlarda, rahim tahliyesi yapılamaz.

Bu durumdaki kadınlarda, ancak, Tüzük'e ekli (2) sayılı listede sayılan hastalıklardan birinin bulunması halinde ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanı tarafından rahim tahliyesi yapılabilir. Hastalığın, kadın hastalıkları ve doğum uzmanıyla bu hastalığın ilişkin olduğu uzmanlık dalından bir hekimin birlikte hazırlayacakları, kesin klinik ve laboratuvar bulgulara dayanan, gerekçeli raporlarla saptanması zorunludur.

Rahim tahliyesini yapan hekim, bu raporu, ameliyenin sonucuyla birlikte en geç bir hafta içinde, illerde sağlık ve sosyal yardım müdürlüklerine, ilçelerde hükümet tabipliklerine göndermek zorundadır. Bu raporlar il sağlık ve sosyal yardım müdürlüğünde toplanır.

On haftayı geçen gebelikte rahim tahliyesinin yapılacağı yerler ve buralarda bulunması gereken koşullar:

Madde 6 – On haftayı geçen gebelikte, rahim tahliyesi, resmi yataklı tedavi kurumlarıyla özel hastanelerde yapılır. Buralarda, Tüzük'e ekli (3) sayılı listede yer alan araç, gereç ve personelin bulunması zorunludur.

Acil hallerde rahim tahliyesi:

Madde 7 – Derhal müdahale edilmediği takdirde kadının hayatını ya da hayati organlarından birini tehdit eden acil hallerde rahim tahliye edilir.

Bu durumda, rahim tahliyesi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarınca yapılır.

Rahim tahliyesini gerektiren acil haller:

Madde 8 – Rahim tahliyesini gerektiren acil haller şunlardır:

- Servikal internal os kapalı olsa bile, kadının yaşamını tehlikeye sokacak ölçüde vajinal kanamalar,
- Servikal internal osun açık olduğu haller,
- Uterustaki gebelik ürününün bir bölümünün düştüğü ve kanamanın devam ettiği haller ya da enfeksiyon tehlikesi.

Acil hallerde rahim tahliyesinin yapılacağı yerler ve bildirme zorunluluğu:

Madde 9 – Acil hallerde rahim tahliyesi, resmi yataklı tedavi kurumlarıyla özel hastanelerde yapılır. Ancak, kadının buralara taşınması olanaksızsa, ameliye, muayenehane, ev gibi hastanın bulunduğu yerlerde de yapılabilir.

Hekim, müdahaleyi yapmadan önce, olanaksızsa, müdahaleden itibaren en geç 24 saat içinde, kadının kimliğini, yapılan müdahaleyle müdahaleyi gerektiren nedenleri ve sonucunu, illerde sağlık ve sosyal yardım müdürlüklerine, ilçelerde hükümet tabipliklerine yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bu raporlar, il sağlık ve sosyal yardım müdürlüklerinde toplanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sterilizasyon

Sterilizasyon ameliyatı:

Madde 10 – Sterilizasyon ameliyatı, tıbbi sakınca olmaması koşuluyla ve reşit kişinin isteği üzerine yapılır.

Kadınlara sterilizasyon ameliyatı, kadın hastalıkları ve doğum ya da genel cerrahi uzmanlarınca yapılır.

Erkeklerle sterilizasyon ameliyatı, üroloji, kadın hastalıkları ve doğum ya da genel cerrahi uzmanlarıyla bu konuda Bakanlıkça açılan eğitim merkezlerinde kurs göyerek yeterlik belgesi almış pratisyen hekimlerce yapılır.

Kadınlara sterilizasyonun yapılacağı yerler ve buralarda bulunması gereken koşullar:

Madde 11 – Kadınlara sterilizasyon ameliyatı, yalnızca, resmi tedavi kurumlarıyla özel hastanelerde yapılır. Buralarda, Tüzük'e ekli (4) sayılı listede yer alan araç, gereç ve personelin bulunması zorunludur.

Erkeklerle sterilizasyonun yapılacağı yerler ve buralarda bulunması gereken koşullar:

Madde 12 – Erkeklerle sterilizasyon ameliyatını, uzman hekimler, mesleklerini uyguladıkları yerlerde, pratisyen hekimlerce, resmi tedavi kurumlarında yaparlar. Buralarda, Tüzük'e ekli (5) sayılı listede yer alan araç ve gereçlerin bulunması zorunludur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

İzin belgesi:

Madde 13 – On haftayı geçmeyen gebeliklerde yapılacak rahim tahliyesinde, gebe kadın,

a) Reşitse kendisinden,

b) Küçükse kendisinin rızası alınmakla birlikte velisinden,

c) Vesayet altında bulunup da reşit ya da mümeyyiz değilse, kendisinden ve vasisinden (Bu halde ayrıca sulh hakiminden de izin alınması gerekir),

d) Evliyse eşinden,

örneği Tüzük'e ekli izin belgesinin alınması gerekir.

Evli kimseye sterilizasyon ameliyatının uygulanması, eşinden, ayrıca, izin belgesi alınmasına bağlıdır.

İzin belgesi aranmayacak haller:

Madde 14 – Akıl maluliyeti nedeniyle şuur serbestisine sahip olmayan gebe kadın hakkında rahim tahliyesi için kendi rızası aranmaz.

Veli ya da sulh mahkemesinden izin alınmasının zamana ihtiyaç gösterdiği ve derhal müdahale edilmemesinin hayatı ve hayati organlardan birini tehdit ettiği acil hallerde izin şartı aranmaz.

İzin belgesinin alınma yöntemi :

Madde 15 – İzin belgeleri, 13 üncü maddede sözü edilenlere, rahim tahliyesi ve sterilizasyon için başvurduklarında imzalatılır. Eşin, ya da vasinin gelmemesi halinde, bunların sterilizasyon ya da rahim tahliyesine izin verdiklerine ilişkin yazılı ve imzalı belge yeterli sayılır. Belgeyi getiren, imzanın sahibine ait olduğunun hukuki sorumluluğunu kabul ettiğine ilişkin bir belgeyi de imzalamak zorundadır.

Gözetim ve denetim :

Madde 16 – Milli Savunma Bakanlığına bağlı olanlar ayrık olmak üzere, rahim tahliyesi ve sterilizasyon ameliyatının yapıldığı resmi ya da özel kurum ve kuruluşlarla gerçek ve tüzel kişilere ait muayenehane ve tedavi yerlerini gözetim ve denetim altında bulundurmak ve yönlendirmekle Bakanlık yetkili ve görevlidir.

Yürürlük :

Madde 17 – 24/5/1983 günlü ve 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanunun 5 inci maddesine dayanılarak hazırlanmış ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete'de yayımı gününde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 18 – Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(1) SAYILI LİSTE

On haftayı geçmeyen gebeliklerde rahim tahliyesinin yapılacağı resmi tedavi kurumları, özel hastaneler ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının muayenehanelerinde bulunması zorunlu araç ve gereçler:

- 1 – Menstrüel regülasyon (MR) ve diğer kürtaj setleri
- 2 – Otoklav ve elektrikli sterilizatör
- 3 – Uterotonikler, kanama durdurucu ilaçlar, intravenöz sıvı seti, enjektör, steril eldiven vb. diğer tıbbi araç ve gereç
- 4 – Rahim tahliyesinden sonra hastaların dinleneceği yataklar
- 5 – Elektrikli ya da elektriksiz vakum aspiratör.

(2) SAYILI LİSTE

On haftanın üzerindeki gebeliklerde rahim tahliyesini gerektiren, kadının hayatını ya da hayati organlarından birini tehdit eden ya da çocuk için tehlikeli olan hastalıklar ve durumlar :

A – Doğum ve Kadın Hastalıklarına bağlı nedenler

1) Daha önceki major uterin harabiyet ve hasarları

a) Sezeryan Ameliyatı

b) Miyomektomi

c) Uterus rüptürü

d) Geniş perforasyon

e) Geçirilmiş vajinal plastik operasyonlar

2) Rekürren preeklampsi-eklampsi

3) İzomünizasyon

4) Mole hidatidiform

B – Ortopedik nedenler

1) Osteogenezis imperfekta

2) Ağır kifoskolyoz

3) Doğumu güçleştiren osteomyelit

4) Faaliyet halinde bütün mafsalları ilgilendiren osteoartiküller hastalıklar

C – Kan hastalıklarına bağlı nedenler

1) Lösemi

2) Kronik anemiye neden olan hastalıklar

3) Lenfomalar

4) Pıhtılaşma defektleri

5) Hemolitik sarılıklar

6) Agranülositozis

7) Tromboembolik hastalıklar

8) Hemoglobinopatiler ve talasemi sendromları (ağır klinik ve hematolojik bozukluğa neden olan)

9) Gamaglobulinopatiler

D – Kalb ve dolaşım sistemi hastalıkları

1) Doğumu engelleyen konjenital ve akkiz kalb hastalıkları

2) Kalp yetmezliği, perikardit, miyokardit, miyokard enfarktüsü aşık koroner yetmezliği, arteriyel sistem anevrizmaları

3) Ağır tromboflebitler ve lenfatik sistem hastalıkları

4) Ağır bronşektaziler

5) Solunum fonksiyonunu bozan kronik akciğer hastalıkları

- E – Böbrek hastalıkları
1) Akut ve kronik böbrek hastalıkları
- F – Göz hastalıkları
1) Dekolman
2) Renal hipertansif ve diyabetik retinopatiler
- G – Endokrin ve metabolik hastalıklar
1) Feokromositoma
2) Adrenal hiperfonksiyon ya da yetmezliği
3) Kontrol altına alınamayan hipotiroidi veya hipertiroidi
4) Pratiroid hiperfonksiyon ya da yetmezliği
5) Ağır hipofiz hastalıkları
- H – Sindirim sistemine bağlı nedenler
1) Gebeliğin devamını engelleyen sindirim organları hastalıkları
- İ) İmmünolojik nedenler
1) İmmün yetmezliği hastalıkları
2) Kollajen doku hastalıkları
- J – Bütün malign neoplastik hastalıkları
- K – Nörolojik nedenler
1) Grand mal epilepsi
2) Multipl skleroz
3) Muskuler distrofi
4) Hemipleji ve parapleji
5) Gebeliğin devamını engelleyen ağır nörolojik hastalıklar
- L – Ruh hastalıklarına bağlı nedenler
1) Oligofreni
2) Kronik şizofreni
3) Psikoz manyak depresif (PMD)
4) Paranoya
5) Uyuşturucu bağımlılıkları ve kronik alkolizm
- M – Enfeksiyon hastalıkları
1) Teratojen intra üterin enfeksiyonlar
a) Kızamıkçık
b) Toksoplazmozis
c) Sitomegalovirus
d) Herpes virus grubu hastalıklar
- 2) Cüzzam
3) Sıtma
4) Frengi
5) Brusella ve diğer ağır kronik enfeksiyonlar
- N – Konjenital nedenler
1) Marphan sendromu
2) Mesane ekstrofisi
3) Down sendromu
4) Sakat çocuk doğurma ihtimali yüksek diğer herediter hastalıklar
5) Gonadlara zararlı röntgen ışını ve ilaç
6) Teratogenik ilaçlar
7) Nörofibromatozis

(3) SAYILI LİSTE

Gebeliğin onuncu haftasından sonra, rahim tahliyesi yapılacak yerlerde bulunması zorunlu araç, gereç ve personel:

- 1 - Ameliyathane ve anestezi araç ve gereçleri
- 2 - Sezaryen yapmak için gerekli tıbbi ve cerrahi malzeme
- 3 - İntra-amniotik hipertonic solüsyon vermek için gerekli araç gereç
- 4 - Kürtaj seti
- 5 - Elektrikli ya da elektriksiz vakum aspiratör
- 6 - Otoklav ve elektrikli sterilizatör
- 7 - Uterotonikler, kanama durdurucu ilaçlar, intravenöz sıvı seti, enjektör, steril eldiven vb. diğer tıbbi araç ve gereç
- 8 - Anestezi uzmanı ya da teknisyeni
- 9 - Gerekli diğer ameliyathane personeli
- 10 - Canlandırma araç ve gereçleri

(4) SAYILI LİSTE

Kadınlara sterilizasyon ameliyatı yapılacak yerlerde bulunması zorunlu koşullar, araç, gereç ve personel:

- 1 - Histerotomi dahil kadın-doğum operasyonlarının yapılabileceği ameliyathane koşulları
- 2 - Mini-laparotomi seti ya da laparoskop aygıtı
- 3 - Genel anestezi verecek uzman hekim ya da teknisyen

(5) SAYILI LİSTE

Erkeklerle sterilizasyon ameliyatı yapılacak yerlerde bulunması zorunlu araç ve gereçler:

- 1 - Ameliyatın yapılacağı bir oda
- 2 - Cerrahi masa ya da muayene masası
- 3 - Vazektomi seti (steril eldiven, sütür malzemesi, örtü vb.)
- 4 - Tansiyon aleti, stetoskop, lokal anestetik madde, cilt temizliği için antiseptik solüsyon ve ışık

RAHİM TAHLİYESİ İÇİN İZİN BELGESİ

<u>Kimlik</u>	<u>Gebe</u>	<u>Eş</u>	<u>Veli</u>	<u>Vasi</u>
Soyadı :				
Adı :				
Baba adı :				
Doğum yeri, tarihi :				
Nüfusa kayıtlı olduğu :				
İl :				
İlçe :				
Köy- mahalle :				
Cilt :				
Hane :				
Adres :				

HAKİMİN İZİNİ :

(Kararın onaylı örneği eklenecek)

Mahkemenin Adı : Karar Tarihi : Karar No :

Esas ve

MÜDAHALEDEN ÖNCE GÖREVLİ DOKTORUN AÇIKLAMASI:

Rahim tahliyesi işleminin tıbbi sonuçları, muhtemel komplikasyonları, ağırlığı ve önemi, rıza ve izin olmaksızın bu işlemin yapılamayacağı, rızanın ve iznin kapsam ve konusunun tıbbi zorunluluk olmaksızın aşılmayacağı, gebe kadına, eşine, veli ve vasiye anlatıldı.

Tarih :
Görevli Doktor

RIZA :

Müdahaleden önce, görevli doktorun tüm açıklamalarını dinledik. Rahim tahliyesine rıza ve iznimiz olmadan girişilemeyeceği, bu işlemin tıbbi sonuçları ve muhtemel komplikasyonları bize etraflıca anlatıldı. Bu konuda, sorumlulukların bize ait bulunduğu bilincinde olduğumuzu, hiçbir şiddet, tehdit, telkin ya da maddi ve manevi baskı altında olmaksızın rahim tahliyesini kabul ettiğimizi, gebeliğe son verme nedeniyle doğacak sonuçları gerek birbirimiz ve gerek doktor ve hastane aleyhine kullanmayacağımızı, sonucuna katlanacağımızı ve gebeliğe son verme işlemine rıza gösterdiğimizi beyan ederiz.

Tarih :

Gebe

Eş

Veli

Vasi

Getirdiğim belgedeki imzanın eşime, vasime ait olduğunu ve bundan doğacak hukuki sorumluluğun bana ait bulunduğunu beyan ederim.

Tarih :

Gebe

Gebeliğe son verme işlemiyle ilgili işbu izin belgesi huzurunda düzenlendi.

Tarih :

Görevli Doktor

- NOT: 1 - Okur yazarlar imza edecekler, olmayanlar sol elin baş parmağını basacaklar.
2 - Veli olarak ana-baba, anlaşmazlık halinde baba, baba ölmüş ya da yoksa ana.
3 - Eş, veli ya da vasiden hangisi gereksizse o çizilecektir.

STERİLİZASYON İÇİN İZİN BELGESİ

Sterilizasyon

KİMLİK	Yaptırarak Kişi	Eş	Vasi
Soyadı	:		
Ad	:		
Baba adı	:		
Doğum yeri,tarihi	:		
Nüfusa kayıtlı olduğu			
İl	:		
İlçe	:		
Köy-mahalle	:		
Cilt	:		
Hane	:		
Adres	:		

MÜDAHALEDEN ÖNCE GÖREVLİ DOKTORUN AÇIKLAMASI :

Sterilizasyon işleminin tıbbi sonuçları, muhtemel komplikasyonları, ağırlığı ve önemi, rıza ve izin olmaksızın bu işlemin yapılamıyacağı, rızanın ve iznin kapsamı ve konusu, sterilizasyon yaptıracak kişiye, eşine ya da vasiye anlatıldı.

Tarih :
Görevli Doktor

RIZA :

Müdahaleden önce görevli doktorun tüm açıklamalarını dinledik. Sterilizasyon işlemine, rıza ve iznimiz olmadan girişilemeyeceği, bu işlemin tıbbi sonuçları ve muhtemel komplikasyonları bize etraflıca anlatıldı. Bu konuda, sorumlulukların bize ait bulunduğu bilincinde olduğumuzu, hiçbir şiddet, tehdit, telkin ya da maddi ve manevi baskı altında olmaksızın sterilizasyonu kabul ettiğimizi, doğacak sonuçları gerek birbirimiz ve gerek doktor ve hastane aleyhine kullanmayacağımızı, sonucuna katlanacağımızı ve sterilizasyon işlemine rıza gösterdiğimizi beyan ederiz.

Sterilizasyon		Tarih :
Yaptıracak Kişi	Eş	Vasi

Getirdiğim belgedeki imzanın eşime ya da vasime ait olduğunu ve bundan doğacak hukuki sorumluluğun bana ait bulunduğunu beyan ederim.

Tarih :
Sterilizasyon Yaptıracak Kişi

Sterilizasyon işlemiyle ilgili işbu izin belgesi huzurunda düzenlendi.

Tarih :
Görevli Doktor

NOT: 1 - Okur yazarlar imza edecekler, olmayanlar sol elin baş parmağını basacaklar.
2 - Eş ve vasiden hangisi gereksizse o çizilecektir.